

UDK 316.334.54

Izvorni znanstveni rad.
Primljeno: 17. 07. 2014.
Prihvaćeno: 6. 10. 2014.

UTJECAJ SOCIO-EKONOMSKE STRUKTURE SUSJEDSTVA NA PRIVRŽENOST SUSJEDSTVU

Margareta Jelić i Ajana Löw Stanić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb
e-mail: mjelic@ffzg.hr

Sažetak

Recentna istraživanja u svijetu pokazuju da je privrženost nekoj fizičkoj okolini povezana s nizom dobrobiti i za pojedinca i za okolinu za koju je vezan. Stoga se istraživači u svijetu sve više okreću istraživanju odrednica privrženosti neposrednoj životnoj okolini - susjedstvu. Nalazi novijih američkih istraživanja pokazuju da je za privrženost susjedstvu važna etnička odnosno rasna homogenost stanovnika tog susjedstva. Međutim, istraživanja provedena u Europi upućuju na zaključak da to ovisi o kontekstu te da je u europskom kontekstu često ekonomska nejednakost, odnosno niski (socio-ekonomski) status nekog susjedstva čimbenik koji je ključan za osjećaj privrženosti susjedstvu. U ovom istraživanju provjerili smo te nalaze u hrvatskom kontekstu, odnosno provjerili utjecaj socio-ekonomske strukture susjedstva na privrženost susjedstvu te utvrdili odrednice privrženosti susjedstvu u našoj sredini. Pri tome smo zahvatili emocionalnu i funkcionalnu privrženost susjedstvu te smo socio-ekonomsku strukturu susjedstva operacionalizirali dvojako – percepcijom udjela siromašnih u susjedstvu te percepcijom ekonomske heterogenosti susjedstva. Na temelju dobivenih rezultata možemo zaključiti da postoji utjecaj socio-ekonomske strukture susjedstva na privrženosti susjedstvu. Pokazalo se da je percipirani udio siromašnih relevantniji od percipirane socio-ekonomske heterogenosti susjedstva te da djeluje izravno na smanjenje funkcionalne privrženosti susjedstvu, a preko osjećaja sigurnosti djeluje i na smanjenje emocionalne privrženosti susjedstvu. Rezultati također pokazuju kako je i za emocionalnu i za funkcionalnu privrženost susjedstvu najvažniji prediktor učestalost izlazaka u susjedstvu. Za emocionalnu privrženost su još značajni prediktori osjećaj sigurnosti, duljina života te broj prijatelja u samom susjedstvu, dok je za funkcionalnu privrženost jedini značajan prediktor uz izlaske percipirani udio siromašnih, i to u negativnom smjeru.

Ključne riječi: *privrženost mjestu, emocionalna i funkcionalna privrženost susjedstvu, socio-ekonomska heterogenost susjedstva, Hrvatska*

UVOD

Susjedstva imaju važnu ulogu u društvenom životu stanovnika određenog grada ili naselja te stoga već dugi niz godina predstavljaju predmet interesa socioloških i socijalno-psiholoških istraživanja (npr. Altman i Low, 1992; Livingstone i sur., 2008; Park i sur., 1925; Suttles 1972). Urbanosociološka tradicija definira susjedstvo kao neposrednu životnu okolinu u okviru petnaest minuta hoda od mjesta stanovanja i u kojoj stanov-

nici mogu zadovoljiti većinu svojih osnovnih potreba (Pacione, 1982; Svirčić Gotovac, 2006). Međutim, autori u području socijalne psihologije ističu da su susjedstva prvenstveno *psihološki*, odnosno *subjektivni* fenomen, a manje fizički ili objektivni (Guest i Lee, 1984; Twigger-Ross i Uzzell, 1996; Winkel, 1981). U skladu s time, utvrđeno je da socijalne karakteristike susjedstva imaju snažniji učinak na zadovoljstvo susjedstvom, nego njegove fizičke karakteristike (Herting i Guest, 1985). Mnogi autori naglašavaju i da je granice susjedstva teško jednoznačno odrediti jer susjedstvo može imati drugačije značenje za pojedinog stanovnika i ovisi o subjektivnoj percepciji osobe (npr. Guest i Lee, 1984; Slavuj, 2012). Definicija što sve uključuje susjedstvo često varira i među pojedincima koji žive unutar iste ulice ili gradskog bloka (Coulton i sur., 2001). Osim toga, i različite socijalne grupe doživljavaju i koriste susjedstvo na drugačije načine (Chaskin, 1998). U istraživanjima je stoga najčešće definicija granica susjedstva prepuštena samim sudionicima (npr. Lovejoy i sur., 2010; Slavuj, 2012). Mnogi istraživači u nas i svijetu pojmom susjedstva bave se već nekoliko desetljeća u kontekstu ispitivanja kvalitete života u gradskim i seoskim naseljima (npr. Rogić i sur., 1996; Seferagić, 1988; Sirgy i Cornwell, 2002; Slavuj, 2012; Svirčić Gotovac, 2006).

Recentna socijalno-psihološka istraživanja u SAD, Europi, ali sve više i u Azijskim zemljama, posebno u Kini, u fokus stavljaju važnost privrženosti susjedstvu. Taj je interes potaknut sve brojnijim nalazima da je privrženost nekoj fizičkoj okolini povezana s nizom dobrobiti i za pojedinca i za sredinu/okolinu u kojoj živi i za koju je vezan. Stoga se istraživači u svijetu sve više okreću istraživanju odrednica privrženosti susjedstvu. Nalazi novijih američkih istraživanja pokazuju da je za privrženost susjedstvu važna etnička odnosno rasna homogenost stanovnika tog susjedstva. Međutim, istraživanja provedena u Europi upućuju na zaključak da to ovisi o kontekstu te da je u europskom kontekstu često ekonomska nejednakost, odnosno niski (socio-ekonomski) status nekog susjedstva čimbenik koji je ključan za osjećaj privrženosti susjedstvu. U ovom istraživanju provjerit ćemo ove nalaze u hrvatskom kontekstu, točnije utvrdit ćemo odrednice privrženosti susjedstvu u našoj sredini.

PRIVRŽENOST ŽIVOTNOJ OKOLINI - TEORIJSKI OKVIR

U novije je vrijeme ponovo sve više istraživanja koja se bave ispitivanjem važnosti socijalne kohezije i socijalnog kapitala (definiranog kao društvene mreže te norme recipročnosti i međusobnog povjerenja) kao njene temeljne dimenzije za razvoj zajednica (Putnam 1996, 2007, vidi i Forrest i Kearns 2001; McGhee, 2003). Pri tome se najčešće kao pokazatelj uspješnog funkcioniranja zajednice uzima privrženost neposrednoj životnoj okolini, odnosno privrženost susjedstvu.

Privrženost životnoj okolini, odnosno mjestu življenja je emocionalna veza pojedinca i nekog određenog mjesta, uključujući i susjedstvo u kojem živi. Iako većina istraživača još uvijek radi jednostavnosti koristi samo opću mjeru privrženosti mjestu, poznato je da privrženost mjestu može imati dva oblika: funkcionalna privrženost i emocionalna privrženost (Williams i sur, 1992; Jorgensen i Stedman, 2001, sve prema Livingstone

i sur, 2008). Naime, stvaramo jaču vezu s mjestom koje zadovoljava naše fizičke i psihološke potrebe te odgovara našem stilu života, a upravo to jest funkcionalna privrženost. Također se emocionalno vežemo uz ona mjesta koja na neki način podržavaju naš osobni identitet – npr. nude posebnost u odnosu na druge, kontinuitet naših iskustava tijekom vremena te održavaju ili podižu naše samopoštovanje. Prema teoriji su te dvije dimenzije povezane jer privrženost mjestu definiramo kao sklop osjećaja vezanosti za neku geografsku lokaciju koja emocionalno veže pojedinca za mjesto koje mu pruža određene mogućnosti i iskustva (Rubinstein i Parmlee, 1992, prema Livingstone i sur, 2008). Ili, kako to neki autori navode (Korpela, 1989; Twigger-Ross i Uzzell, 1996), te dvije dimenzije povezane su putem samoefikasnosti – ukoliko mjesto podržava životni stil pojedinca, a time i njegov osjećaj samoefikasnosti, taj će pojedinac razviti jaču privrženost tome mjestu. No, da bi se taj preduvjet samoefikasnosti ostvario, mjesto treba biti poznato i predvidljivo (Kearns i Parkinson, 2001; Winkel, 1981). Upravo su iz tog razloga susjedstva ili kvartovi najčešći izbor istraživača koji se bave privrženosti mjestu. Naime, susjedstva bi trebala predstavljati upravo takvu, predvidljivu i poznatu okolinu koja nudi osjećaj kontrole i sigurnosti (Altman i Low, 1992). Tako se primjerice pokazalo da je privrženost susjedstvu u kojem pojedinac živi važan čimbenik rezidencijalne stabilnosti i kolektivne efikasnosti koje su ključne za smanjenje kriminala, nereda i prijetnji na lokalnoj razini (Brown i sur, 2002; Silver i Miller, 2004; sve prema Greif, 2009). Nadalje, privrženost mjestu pozitivno je povezana s psihološkom dobrobiti pojedinca kao i sa zadovoljstvom životom (Adams, 1992; Riger i Lavrakas, 1981; Sirgy i Cornwell, 2002; Theodori, 2001). Osobe privržene svom gradu ili susjedstvu manje su spremne preseliti se (Barrett i sur, 1994). Drugim riječima, privrženost susjedstvu ima pozitivne učinke i na pojedinca i na samo susjedstvo. Privrženost susjedstvu tako pojedincu daje osjećaj sigurnosti, pristup socijalnim mrežama i osjećaj identiteta, a povezana je sa stabilnim i kohezivnim sredinama u kojima stanovnici imaju aktivnu ulogu u održavanju i unaprjeđivanju svoje okoline (Livingstone, Bailey i Kearns, 2008).

ODREDNICE PRIVRŽENOSTI SUSJEDSTVU

Uzmemo li u obzir *regeneracijsku perspektivu* koja ističe važnost obnavljanja okoline, nije neobično da je interes istraživača stoga i dalje usmjeren na odrednice privrženosti mjestu i njene posljedice po pojedinca i zajednicu. Dosadašnja istraživanja utvrdila su nekoliko jasnih odrednica privrženosti. Tako je poznato da su odrednice privrženosti susjedstvu duljina života u njemu (Giuliani, 2003; Kasarda i Janowitz, 1974), dob, vlasništvo nad nekretninom (Woolever, 1992), razina obrazovanja (Woolever, 1992), socijalna mreža tj. broj bliskih osoba u susjedstvu (Woolever, 1992), uključenost u lokalne aktivnosti te (u negativnom smjeru) osjećaj straha i nesigurnosti (sve prema Livingstone i sur, 2008). No, valja napomenuti da se istraživači sve više usmjeravaju i na čimbenike koji smanjuju privrženost mjestu. Uzrok tome leži u sve većem broju migracija stanovnika (zbog promjene posla, izbjegličkog ili prognaničkog statusa, ili siromaštva) pri čemu zajednice postaju sve raznolikije po brojnim karakteristikama. Usprkos poticanju multikulturaliz-

ma i isticanju dobrobiti raznolikosti, istraživanja čestu daju suprotnu sliku: raznolikost, prvenstveno u pogledu rasne i etničke heterogenosti, u pravilu ima negativan utjecaj na osjećaj zajedništva, međusobno povjerenje članova neke zajednice, kao i na međusobni kontakt (Alesina i Ferrara 2000, 2002; Costa i Kahn 2003). Čini se da je za pojavu socijalnog kapitala, kao i privrženosti mjestu, nužan određen stupanj homogenosti (Letki, 2008). Stoga smo svjedoci promjene politike u pogledu multikulturalnosti i sve većeg „povratka asimilaciji“ (Cheong i sur. 2007) koji se odražava i u državnoj politici većine europskih zemalja i SAD-a, kao i u javnom mnijenju (Cantle 2001; Denham 2001; McGhee 2003, prema Letki, 2008) koje je redovito nenaklonjeno azilantima, etničkim manjinama i doseljenicima. Primjeri su brojni, kako u europskim zemljama, tako i u Hrvatskoj.

Međutim, empirijski dokazi za ugrožavajući utjecaj etničke heterogenosti na socijalnu koheziju i međusobne odnose u nekoj zajednici nisu jednoznačni i uglavnom su dobiveni u američkoj kulturi. Prema Putnamu (2007) za etnički heterogena američka susjedstva karakteristično je manje povjerenje prema susjedima (i pripadnicima vlastite, kao i pripadnicima druge etničke skupine), smanjen altruizam i prosocijalno ponašanje, značajno je manja suradnja među stanovnicima u pogledu održavanja ili razvoja njihovog susjedstva, i konačno, broj prijatelja unutar susjedstva je manji nego u homogenim susjedstvima.

Taj utjecaj heterogenosti prema autoru traje sve dok se ne ostvari nadređeni zajednički identitet. Međutim, kako je već navedeno, istraživanja izvan Amerike daju kontradiktorne rezultate. Primjerice, istraživanje provedeno u Nizozemskoj samo djelomično potvrđuje Putnamovu hipotezu. Naime, jedini aspekt na koji je etnička raznolikost imala negativni utjecaj je stupanj kontakata u susjedstvu (Gijsberts i sur., 2011).

SOCIO-EKONOMSKA STRUKTURA SUSJEDSTVA I PRIVRŽENOST SUSJEDSTVU

Valja istaknuti da su novija istraživanja koja se bave ispitivanjem učinka rasne ili etničke strukture susjedstva na stavove i ponašanje pojedinca dodala novi potencijalni prediktor: socio-ekonomski status područja (Letki, 2008). Istraživanja pokazuju da socio-ekonomski status susjedstva, točnije siromaštvo, ima negativan učinak na motivaciju pojedinca da se uključi u neke društvene aktivnosti sa susjedima, kao i da siromaštvo povećava osjećaj bespomoćnosti i nepovjerenje te dovodi do predrasuda (Li i sur. 2005; Marschall i Stolle 2004; Oliver i Mandelberg 2000; Oliver i Wong 2003; Ross i sur. 2001; Sampson i sur. 1997, prema Letki, 2008). Budući da je siromaštvo visoko povezano s rasnom raznolikošću (Sampson i Groves 1989; Sampson i sur. 1997), lako je zaključiti da je u brojnim ranijim (prvenstveno američkim) istraživanjima zanemaren važan faktor koji bi mogao biti u podlozi empirijskih nalaza o vezi rasne/etničke raznolikosti i smanjenja socijalnog kapitala. Drugim riječima, novija istraživanja potencijalno dovode u pitanje Putnamovu hipotezu ili je bar proširuju da se odnosi i na socijalnu nejednakost odnosno siromaštvo.

To potvrđuju i novija europska istraživanja u ovom području koja ispitujući različite dimenzije socijalnog kapitala istodobno uzimaju u obzir i socijalnu nejednakost i etničku raznolikost susjedstva. Tako je istraživanje provedeno u Velikoj Britaniji pokazalo da je upravo nizak status susjedstva (a ne etnička raznolikost) ključni element koji je u podlozi svih dimenzija socijalnog kapitala (Letki, 2008). Istraživanje osjeća „ukorijenjenosti“ u susjedstvo (konstrukt koji, između ostalog, podrazumijeva i privrženost mjestu), provedeno u tri bečka kvarta (susjedstva), upućuje na izrazitu važnost bliskih kontakata unutar susjedstva (Kohlbacher, Reeger i Schnell, 2012). Upravo u tom istraživanju pokazalo se također da socio-ekonomske i demografske karakteristike uopće nisu imale važnu ulogu u predviđanju ukorijenjenosti u susjedstvo. Time se otvara pitanje je li važno razumjeti širi kontekst da bi se moglo postaviti jasne hipoteze o odnosu heterogenosti susjedstva i privrženosti istom. Naime, moguće je da provjeravani konstrukti imaju različito važnu ulogu ovisno o kontekstu (susjedstvu, ali i državi) u kojem se provjeravaju. Jasnije odgovore mogu ponuditi sveobuhvatnija internacionalna istraživanja koja mjere iste konstrukte u različitim kontekstima. Iako takvih istraživanja nema mnogo, dva mogu dati bolji uvid u ovu temu.

Međukulturalno istraživanje koje je provjeravalo Putnamovu hipotezu u europskom kontekstu (točnije u 28 europskih zemalja) pokazalo je da su ekonomska nejednakost i nacionalna povijest kontinuirane demokracije važniji prediktori nacionalnih razlika u socijalnom kapitalu od etničke raznolikosti (Gesthuizen, Van Der Meer i Scheepers, 2009). Konačno, najnovije internacionalno istraživanje provedeno u šest etnički raznolikih europskih gradova pokazalo je da zaista postoji negativna povezanost između etničke raznolikosti i privrženosti susjedstvu, ali i da međuetnički odnosi (kontakti i prijateljstva s pripadnicima druge etničke skupine) moderiraju taj odnos drugačije za starosjedioce i pridošlice tj. migrante (Górny i Toruńczyk-Ruiz, 2013). Konkretnije, etnička heterogenost susjedstva ne smanjuje privrženost tom susjedstvu za starosjedioce koji imaju bliske kontakte s pripadnicima drugih etničkih skupina, kao ni za migrante koji imaju samo monoetničke veze. Autorice zaključuju kako etnički heterogeni kontekst ima drugačije značenje za starosjedioce i pridošlice.

U Hrvatskoj nedostaju istraživanja koja bi se bavila ovom temom. Zapravo, postoji svega nekoliko istraživanja kod nas koja su se uopće bavila srodnim temama: istraživanje privrženosti mjestu u kontekstu želje za putovanjem i migracijom (Li, Frieze, Horvat, Mijoć i Olson, 2012) i u povezanosti sa sekundarnim stanovanjem (Mišetić, 2006) te jedno koje se bavilo susjedskim odnosima u lokalnim zajednicama prije i nakon rata (Babić, 2007). Jedan od razloga nedostatka istraživanja koja bi se bavila ovom, u europskim i svjetskim okvirima aktualnom tematikom, je i činjenica da je stanovništvo Hrvatske još uvijek pretežno homogeno po pitanju rase, nacionalnosti i vjerske pripadnosti pa postoji i manji interes istraživača za ovo područje. No europski smjer istraživanja ističe važnost socio-ekonomskih razlika u susjedstvima kao važnog čimbenik privrženosti susjedstvu, a takve razlike prisutne su u većini mjesta u Republici Hrvatskoj. Stoga smatramo važnim i u hrvatskom kontekstu provjeriti utjecaj socijalne nejednakosti u susjedstvu na privrženost susjedstvu.

CILJ RADA

Cilj ovog istraživanja je provjera dosadašnjih nalaza o heterogenosti susjedstva i privrženosti susjedstvu u hrvatskom kontekstu. Prvo, provjerit ćemo utječe li socio-ekonomska struktura susjedstva na privrženost susjedstvu. Drugo, utvrdit ćemo odrednice privrženosti susjedstvu u našoj sredini.

Dosadašnja istraživanja upućuju na važnost privrženosti susjedstvu jer se ona manifestira u političkoj i civilnoj aktivaciji stanovništva te u održavanju stabilnosti susjedstva. Neka istraživanja u području pokazuju da privrženost nije jednodimenzionalni konstrukt, odnosno da uz afektivnu ima i bihevioralnu dimenziju koja se odnosi upravo na uključenost u zajednicu, zajedničke aktivnosti s ljudima iz susjedstva te zajedničko rješavanje problema (Woldoff, 2002, prema Wu, 2012). Stoga smatramo važnim u istraživanja uključiti mjeru privrženosti koja mjeri obje dimenzije privrženosti kako bi se jasnije razlučili prediktori kao i učinci svake od njih. U ovom ćemo istraživanju koristiti upravo takvu mjeru privrženosti susjedstvu.

Nadalje, istraživanja odrednica privrženosti još uvijek nisu sveobuhvatna te smatramo kako mnoge odrednice privrženosti još nisu poznate. Osim toga, istraživanja obično zahvaćaju samo jednu ili dvije odrednice te se zanemaruju njihovi međuodnosi. U ovom ćemo radu uključiti različite potencijalne prediktore, kako bi se utvrdio relativan udio svakog od njih u objašnjenju varijance privrženosti.

Konačno, s obzirom da je naglasak na ekonomskoj heterogenosti susjedstva, nju ćemo u ovom istraživanju operacionalizirati na dva načina – zahvaćajući istim istraživanjem i percipirano opće siromaštvo susjedstva, kao i ekonomsku nejednakost njegovih stanovnika.

METODA

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 140 sudionika, studenata prediplomskog studija psihologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, dobnog raspona od 18 do 27 godina, prosječne dobi 19,9 godina. U uzorku je bilo 82% žena. Sociodemografske karakteristike uzorka prikazane su u tablici 1. Iz tablice 1 vidljivo je da najveći broj sudionika ima ukupna mjesečna primanja obitelji preko 12.000 kuna (48,2%) te da su im roditelji uglavnom visoko obrazovani (56,5% visoko-obrazovani očevi, 57,3% visoko-obrazovane majke).

U usporedbi s podacima Državnog zavoda za statistiku (2014), možemo reći da naši sudionici u prosjeku pripadaju višem socio-ekonomskom statusu.

Istraživanje je provedeno u travnju 2013. godine, grupnom primjenom upitnika, tijekom redovne nastave studenata (sudionika). Sudionicima je dana uputa s molbom da sudjeluju u istraživanju nekih odrednica privrženosti susjedstvu (kvartu) te im je zajamčena anonimnost. Kako bi sudionici zaista ostali anonimni, nije traženo da navedu u kojem zagrebačkom susjedstvu žive (budući da ih ti podaci u nekoj mjeri identificiraju). Ispunjavanje upitnika trajalo je 5 minuta i niti jedan sudionik nije odbio sudjelovati.

Tablica 1. Sociodemografske karakteristike uzorka ($N=140$)

Spol (% žena)		82
Dob	$M (SD)$	19,9 (1,660)
	Raspon	18 – 27
Mjesečni prihodi obitelji (%)	do 6.000 kn	13,1
	6.001 – 9.000 kn	21,2
	9.001 – 12.000 kn	17,5
	preko 12.000 kn	48,2
Stupanj obrazovanja oca (%)	Nizak	8,6
	Srednji	34,8
	Visok	56,5
Stupanj obrazovanja majke (%)	Nizak	6,6
	Srednji	34,6
	Visok	57,3

U istraživanju je primijenjen upitnik koji je mjerio sljedeće konstrukte: privrženost susjedstvu, interakciju osobe i susjedstva (u vidu duljine života u susjedstvu i učestalosti izlazaka u susjedstvo), percepciju socio-ekonomske strukture susjedstva (percepciju postotka siromašnog stanovništva i percepciju heterogenosti socijalne strukture), percepciju sigurnosti susjedstva i socijalnu mrežu u susjedstvu (u vidu broja prijatelja i poznanika koji žive u susjedstvu).

Skala privrženosti mjestu (Williams i Vaske, 2003) ispituje u kolikom je stupnju osoba privrženica mjestu u kojem živi, a u ovom istraživanju prilagođena je za ispitivanje privrženosti susjedstvu. Sastoji se od 11 tvrdnji, a sudionici trebaju označiti svoj stupanj slaganja sa svakom od tvrdnji, na skali Likertovog tipa od 1 (izrazito se ne slažem) do 5 (izrazito se slažem). Skala sadrži dvije supskale / dimenzije: emocionalnu (engl. *place identity*) i funkcionalnu (engl. *place dependence*). Primjer čestice za emocionalnu dimenziju je „Osjećam da je moje susjedstvo (kvart) dio mene“, a za funkcionalnu dimenziju „Moje susjedstvo (kvart) je najbolje mjesto za obavljanje aktivnosti koje volim.“. Ukupni rezultat za obje supskale formira se kao prosjek svih odgovora na supskalama (6 tvrdnji za emocionalnu, 5 za funkcionalnu), teorijski raspon rezultata je od 1 do 5, a viši rezultat označava veću (emocionalnu ili funkcionalnu) privrženost susjedstvu. Provedbom eksploratorne faktorske analize metodom glavnih komponenata s oblimin rotacijom potvrđeno je dvofaktorsko rješenje koje objašnjava 67,4% varijance rezultata na skali. Pouzdanost supskala u našem istraživanju iznosi $\alpha=,91$ za emocionalnu i $\alpha=,84$ za funkcionalnu dimenziju. Korelacija između rezultata na dvije supskale privrženosti iznosi $r=,72$.

Interakcija osobe i susjedstva odmjerena je pitanjem o duljini života u susjedstvu (sudionici su trebali napisati koliko ukupno godina žive u tom susjedstvu) i pitanjem o

učestalosti izlazaka u susjedstvo („Koliko često izlazite u svoje susjedstvo (družite se s poznanicima/prijateljima u kafićima, parkovima i sl.)?“), pri čemu su ponuđeni odgovori bili na skali od 7 stupnjeva: 1 (nikada), 2 (rjeđe od jednom godišnje), 3 (barem jednom godišnje), 4 (barem jednom u 6 mjeseci), 5 (barem jednom mjesečno), 6 (barem jednom tjedno), 7 (svakodnevno).

Percepcija socio-ekonomske strukture susjedstva izmjerena je dvjema česticama. Prva čestica mjeri *percepciju heterogenosti socio-ekonomske strukture u susjedstvu* (prilagođeno prema Schönwälder i sur., 2010), a od sudionika traži da procijene jesu li ljudi koji žive u njihovom kvartu prema socio-ekonomskom statusu međusobno vrlo slični ili se međusobno jako razlikuju. Sudionici daju odgovore na skali od 0 (vrlo slični) do 7 (vrlo različiti). Druga čestica mjeri *percepciju udjela siromašnog stanovništva u susjedstvu* (prilagođeno prema Semyonov, Raijman, Tov i Schmidt, 2004), a od sudionika traži da procijene okvirni postotak stanovnika niskih primanja u njihovom kvartu. Niska primanja smo definirali kao prosječne mjesečne prihode za četveročlanu obitelj (roditelji i dvoje djece) koji iznose do 5.000 kn.

Percepcija sigurnosti susjedstva odmjerena je česticom „Koliko sigurno se osjećate u svom susjedstvu?“. Sudionici daju odgovore na skali od 1 (nimalo sigurno) do 5 (izrazito sigurno). Socijalna mreža u susjedstvu izmjerena je pitanjima u kojima se sudionike tražila procjena koliko njihovih *bliskih prijatelja* živi u njihovom susjedstvu te okvirna procjena koliko njihovih *poznanika* živi u njihovom susjedstvu.

Osim navedenih instrumenata, upitnik je sadržavao i pitanja o socio-demografskim podacima: dob, spol, prosječni mjesečni prihodi obitelji i stupanj obrazovanja roditelja.

REZULTATI

U tablici 2 prikazane su deskriptivne karakteristike mjera korištenih u istraživanju. Iz tablice je vidljivo da sudionici u prosjeku iskazuju umjerenu razinu i emocionalne i funkcionalne privrženosti susjedstvu, pri čemu je emocionalna privrženost kod sudionika nešto više izražena od funkcionalne ($t_{(138)}=7,114; p<,01$). Iako u prosjeku u susjedstvu žive relativno dugo (16,6 godina), iz raspona i varijabiliteta odgovora možemo vidjeti da postoje značajne razlike među sudionicima na toj varijabli. U svoje susjedstvo sudionici u prosjeku izlaze (druže se s prijateljima u kafićima, parkovima i sl.) barem jednom mjesečno. Nadalje, sudionici prosječno percipiraju umjerenu razinu heterogenosti socio-ekonomske strukture susjedstva, no s relativno visokim varijabilitetom odgovora, iz čega vidimo da se ta percepcija značajno razlikuje među sudionicima. Prosječni procijenjeni udio siromašnih u susjedstvu je vrlo visok – 57,3%, no ovdje također uočavamo veliki varijabilitet odgovora. Nadalje, u svom susjedstvu se sudionici u prosjeku osjećaju relativno sigurno, ali i ovdje odgovori umjereno variraju. Sudionici izvještavaju kako imaju (prosječno) tri prijatelja i tridesetak poznanika koji žive u njihovom susjedstvu, pri čemu je varijabilitet odgovora za poznanike vrlo visok, a vrijednosti se kreću od niti jednog pa do 300 poznanika.

Tablica 2. Deskriptivne karakteristike korištenih mjera ($N=140$)

MJERA	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>TR</i>
Emocionalna privrženost	2,97	,907	1,00	5,00	1,00-5,00
Funkcionalna privrženost	2,58	,840	1,00	4,80	1,00-5,00
Duljina života	16,56	12,983	,70	27,7	/
Izlasci	5,06	1,439	1	7	1-7
Heterogenost socijalne strukture	3,46	1,618	0	7	0-7
Udio siromašnih	57,27	20,819	2	94	0-100
Sigurnost	4,34	,910	2	5	1-5
Broj prijatelja	2,73	2,531	0	12	/
Broj poznanika	31,80	39,484	0	300	/

Napomena. *M* = aritmetička sredina; *SD* = standardna devijacija; *Min* = najniži postignuti rezultat; *Max* = najviši postignuti rezultat; *TR* = teorijski totalni raspon rezultata; *N* = broj sudionika

U prvom smo koraku analiza željeli ispitati ima li percipirana socio-ekonomska struktura susjedstva utjecaj na privrženost susjedstvu. U tu svrhu smo sudionike podijelili u tri grupe: (1) sudionici koji percipiraju da je njihovo susjedstvo pretežno heterogeno prema socijalnoj strukturi (odgovor na skali 4 ili više), (2) sudionici koji percipiraju da je njihovo susjedstvo pretežno homogeno, pri čemu su siromašni stanovnici u manjini (manje od 50% siromašnog stanovništva) i (3) sudionici koji percipiraju da je njihovo susjedstvo pretežno homogeno, pri čemu su siromašni stanovnici u većini (više od 50% siromašnog stanovništva).

Kako bismo kontrolirali eventualni utjecaj osobnih prihoda sudionika, provjerili smo razlikuju li se tri grupe sudionika prema prosječnim mjesečnim primanjima. Provedena analiza varijance pokazala je da ne postoji statistički značajna razlika u prosječnim primanjima između tri grupe sudionika ($F_{(2/132)}=1,498$; $p>,05$).

Kako bismo utvrdili utjecaj percipirane socio-ekonomske strukture susjedstva na privrženost susjedstvu, proveli smo dvije analize varijance za nezavisne uzorke, u kojima je nezavisna varijabla bila pripadnost jednoj od tri grupe (pretežno heterogeno susjedstvo, pretežno homogeno susjedstvo s manjinom siromašnog stanovništva, pretežno homogeno susjedstvo s većinom siromašnog stanovništva), a zavisna varijabla rezultat na supskali emocionalne, odnosno funkcionalne privrženosti susjedstvu.

Rezultati dviju analiza varijanci prikazani su u tablici 3.

Tablica 3. Rezultati analize varijance za ispitivanje utjecaja percipirane socio-ekonomske strukture susjedstva na privrženost susjedstvu

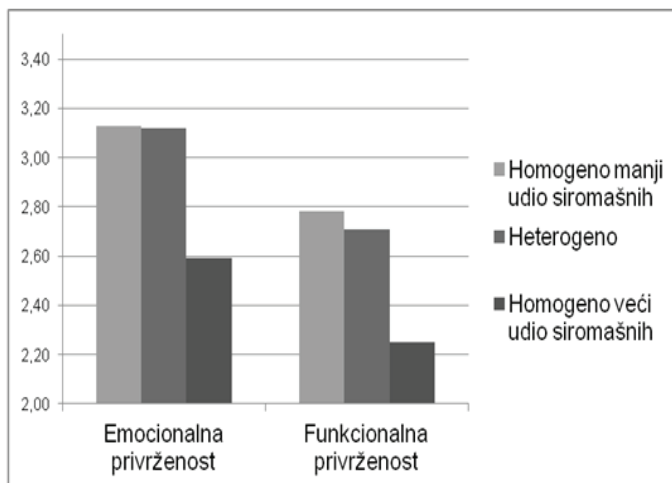
Dimenzija privrženosti susjedstvu	PERCIPIRANA SOCIO- EKONOMSKA STRUKTURA SUSJEDSTVA								
	Pretežno homogeno, <i>manji</i> udio siromašnih (<i>N</i> =25)		Pretežno <i>heterogeno</i> (<i>N</i> =70)		Pretežno homogeno, <i>veći</i> udio siromašnih (<i>N</i> =38)				
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>df</i>	η^2
Emocionalna privrženost	3,13	,930	3,12	,858	2,59	,913	4,872**	2/133	,069
Funkcionalna privrženost	2,78	,964	2,71	,851	2,25	,661	4,744**	2/134	,067

Napomena. *M*=aritmetička sredina; *SD*=standardna devijacija; *F*=*F*-omjer, *df*=stupnjevi slobode; **=*p*<,01

Iz tablice 3 vidljivo je da se tri grupe sudionika značajno razlikuju i prema stupnju emocionalne i prema stupnju funkcionalne privrženosti susjedstvu ($F_{(2/133)Emoc} = 4.872$; $p < .01$; $F_{(2/134)Funkc} = 4.744$; $p < .01$), pri čemu je najniža prosječna vrijednost utvrđena za grupu koja percipira svoje susjedstvo kao pretežno homogeno s većim udjelom siromašnih. Za obje dimenzije privrženosti utvrđena je srednja veličina efekta ($\eta^2_{Emoc} = .069$; $\eta^2_{Funkc} = .067$) (prema Cohen, 1988). Post hoc Tukey HSD test pokazuje da su za obje dimenzije privrženosti značajne razlike između pretežno homogenog susjedstva s većim udjelom siromašnih i pretežno homogenog susjedstva s manjim udjelom siromašnih ($p < .05$), te između pretežno homogenog susjedstva s većim udjelom siromašnih i pretežno heterogenog susjedstva ($p < .05$), i to u smjeru da su sudionici koji žive u okolini s većim udjelom siromašnih ljudi manje privrženi svom susjedstvu nego sudionici koji žive u okolini s manjim udjelom siromašnih ili u heterogenoj sredini. Razlika između pretežno homogenog susjedstva s manjim udjelom siromašnih i pretežno heterogenog susjedstva nije značajna ($p > .05$).

Iz dobivenih rezultata možemo zaključiti da je za obje dimenzije privrženosti značajan efekt percipiranog udjela siromašnog stanovništva u susjedstvu, ali ne i efekt percipirane heterogenosti prema socio-ekonomskom statusu.

Prosječne vrijednosti emocionalne i funkcionalne privrženosti susjedstvu ovisno o percipiranoj socio-ekonomskoj strukturi susjedstva prikazane su na slici 1.

Slika 1. Prosječne vrijednosti emocionalne i funkcionalne privrženosti susjedstvu ovisno o percipiranoj socio-ekonomskoj strukturi susjedstva

Kako bismo ispitali doprinos različitih varijabli objašnjenju privrženosti susjedstvu, provedene su dvije hijerarhijske regresijske analize – jedna za predviđanje emocionalne, a druga za predviđanje funkcionalne privrženosti susjedstvu. U prvom je koraku regresijske analize uveden blok sociodemografskih varijabli (spol, dob, obrazovanje oca i prihodi), u drugom koraku blok varijabli interakcije osobe i susjedstva (duljina života u susjedstvu i učestalost izlazaka u susjedstvo), u trećem koraku varijable percepcije socio-ekonomske strukture susjedstva (percepcija postotka siromašnog stanovništva i percepcija heterogenosti socijalne strukture), u četvrtom koraku percepciju sigurnosti susjedstva te u posljednjem koraku varijable socijalne mreže u susjedstvu (broj prijatelja i poznanika koji žive u susjedstvu).

U tablici 4 prikazane su korelacije među varijablama korištenima u hijerarhijskim regresijskim analizama. Iz tablice možemo vidjeti da većina prediktorskih varijabli nije međusobno povezana ili su te povezanosti niskog reda veličine ($<,30$) i u očekivanom smjeru. Utvrdili smo umjerene pozitivne povezanosti varijabli stupnja obrazovanja roditelja i prihoda ($r=,34$; $p<,01$), broja prijatelja i broja poznanika u susjedstvu ($r=,41$; $p<,01$), te izlazaka u susjedstvo i broja prijatelja u susjedstvu ($r=,32$; $p<,01$). Dob i spol u našem su uzorku umjereno negativno povezani ($r= -,32$; $p<,01$), pri čemu su muškarci u našem uzorku nešto stariji nego žene. S kriterijem emocionalne privrženosti susjedstvu pozitivno je povezana duljina života u susjedstvu ($r=,25$; $p<,01$), izlasci u susjedstvo ($r=,40$; $p<,01$), percipirana sigurnost susjedstva ($r=,27$; $p<,01$) te broj prijatelja ($r=,36$; $p<,01$) i poznanika ($r=,27$; $p<,01$), a negativno udio siromašnih stanovnika u susjedstvu ($r= -,17$; $p<,05$). S kriterijem funkcionalne privrženosti susjedstvu pozitivno je povezano obrazovanje oca ($r=,17$; $p<,05$), izlasci u susjedstvo ($r=,42$; $p<,01$) te broj prijatelja ($r=,31$; $p<,01$) i poznanika ($r=,19$; $p<,05$), a negativno udio siromašnih stanovnika u

Tablica 4. Pearsonovi koeficijenti korelacija među varijablama korištenima u hijerarhijskim regresijskim analizama (N=140)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Spol	-										
2. Dob	-,32**	-									
3. Obrazovanje oca	,02	-,17*	-								
4. Prihodi	-,03	-,10	,34**	-							
5. Duljina života	,04	,20*	-,06	,05	-						
6. Izlasci	-,10	-,04	,00	,19*	,07	-					
7. Heterogenost strukture	,12	-,10	,21*	,12	-,10	,00	-				
8. Udio siromašnih	-,18*	-,00	-,15	-,11	-,04	,08	-,15	-			
9. Sigurnost	-,12	,20*	,05	,18*	,18*	-,04	-,09	-,18*	-		
10. Broj prijatelja	,08	-,24**	,11	,16*	,01	,32**	,17*	-,16*	,10	-	
11. Broj poznanika	-,01	-,14	,16*	,13	,01	,25**	,23**	-,01	,03	,41**	-
12. Emocionalna privrženost	-,07	,06	,07	,11	,25**	,40**	,11	-,17*	,27**	,36**	,27**
13. Funkcionalna privrženost	-,05	-,04	,17*	,11	,05	,42**	,06	-,27**	,14	,31**	,19*

Napomena. **= $p<.01$; *= $p<.05$

susjedstvu ($r = -,27$; $p < ,01$). Sve povezanosti su niskog do umjerenog reda veličine. U tablici 5 prikazani su rezultati hijerarhijske regresijske analize za predviđanje emocionalne privrženosti susjedstvu. Rezultati su pokazali da socio-demografske karakteristike sudionika, uvedene u prvom koraku, ne pridonose značajno objašnjenju varijance kriterijske varijable. Uvođenjem varijabli interakcije osobe i susjedstva u drugom koraku, model postaje značajan, a postotak objašnjene varijance iznosi 22%.

Tablica 5. Rezultati hijerarhijske regresijske analize za predviđanje emocionalne privrženosti susjedstvu ($N=140$)

PREDIKTORI		1. korak B	2. korak β	3. korak β	4. korak β	5. korak β
Sociodemografske karakteristike pojedinca	Spol	-,05	-,03	-,08	-,06	-,06
	Dob	,07	,04	,03	-,01	,04
	Obrazovanje oca	,05	,09	,05	,04	,03
	Prihodi	,10	-,01	-,03	-,08	-,08
Interakcija osobe i susjedstva	Duljina života		,22*	,23**	,19*	,19*
	Izlasci		,39**	,40**	,42**	,34**
Percepcija socio-ekonomske strukture susjedstva	Heterogenost			,11	,14	,10
	Udio siromašnih			-,18*	-,14	-,12
Percepcija sigurnosti susjedstva	Sigurnost				,25**	,22*
Socijalna mreža u susjedstvu	Broj prijatelja					,19*
	Broj poznanika					,08
Ukupni model	Ukupni model					
	R^2	,02	,22	,27	,32	,36
	F	,63	5,44**	5,17**	5,92**	5,69**
	ΔR^2		,20	,05	,05	,04
	ΔF			14,77**	3,62*	8,94**

Napomena. β = standardizirani regresijski koeficijent; R^2 = koeficijent determinacije; F = F-omjer; ΔR^2 = promjena vrijednosti koeficijenta determinacije; ΔF = promjena vrijednosti F-omjera; ** = $p < ,01$; * = $p < ,05$

Sudionici koji dulje žive u susjedstvu i koji češće izlaze u susjedstvo, osjećaju veću emocionalnu privrženost susjedstvu ($\beta_{Duljživ} = ,22$; $p < ,05$; $\beta_{Izlasci} = ,39$; $p < ,01$). Kada se u trećem koraku uvedu varijable percepcije socio-ekonomske strukture susjedstva, postotak objašnjene varijance značajno se povećava za 5%, pri čemu je značajan prediktor samo percepcija udjela siromašnog stanovništva u susjedstvu, no ne i percepcija heterogenosti

susjedstva prema socijalnoj strukturi, što je u skladu s nalazima prethodno provedene analize varijance. Sudionici koji percipiraju viši postotak siromašnog stanovništva u svom susjedstvu, manje su emocionalno privrženi susjedstvu ($\beta = -.18$; $p < .05$). Uvođenjem varijable percepcije sigurnosti susjedstva u četvrtom koraku, postotak objašnjene varijance kriterija ponovno se značajno povećava za 5%. Sudionici koji percipiraju veću sigurnost susjedstva, više su emocionalno privrženi susjedstvu ($\beta = .25$; $p < .01$). Konačno, u zadnjem koraku, uvođenjem varijabli socijalne mreže u susjedstvu, postotak objašnjene varijance kriterija ponovno značajno raste za 4%, pri čemu je značajan prediktor samo broj prijatelja u susjedstvu, no ne i broj poznanika. Sudionici koji imaju više prijatelja u susjedstvu, očekivano iskazuju veću emocionalnu privrženost susjedstvu ($\beta = .19$; $p < .05$). Ukupni model objašnjava 36% varijance kriterijske varijable.

Iz tablice 5 možemo vidjeti da, uvođenjem varijable percepcija sigurnosti susjedstva u četvrtom koraku, doprinos varijable udjela siromašnog stanovništva u susjedstvu prestaje biti značajan. Takvi rezultati nam sugeriraju da postoji medijacijski efekt percepcije sigurnosti susjedstva u odnosu varijabli udjela siromašnog stanovništva u susjedstvu i emocionalne privrženosti susjedstvu. Točnost te pretpostavke provjerili smo testiranjem medijacije prema smjernicama Barona i Kennyja (1986): 1. korak: utvrdili smo da je prediktorska varijabla (udio siromašnog stanovništva u susjedstvu) statistički značajno povezana s kriterijskom varijablom (emocionalna privrženost susjedstvu) ($r_{x-y} = -.17$; $p < .05$), 2. korak: utvrdili smo da je prediktorska varijabla statistički značajno povezana s medijatorskom varijablom (percepcija sigurnosti susjedstva) ($r_{x-m} = -.18$; $p < .05$), 3. korak: utvrdili smo da povezanost prediktorske varijable s kriterijskom varijablom, kada se parcijalizira utjecaj medijatorske varijable, više nije statistički značajna ($r_{\text{parc}} = -.11$; $p > .05$), čime smo pokazali da je u odnosu navedenih varijabli riječ o potpunoj medijaciji.

U tablici 6 prikazani su rezultati hijerarhijske regresijske analize za predviđanje funkcionalne privrženosti susjedstvu. Rezultati su pokazali da socio-demografske karakteristike sudionika, uvedene u prvom koraku, ne pridonose značajno objašnjenju varijance kriterijske varijable. Uvođenjem varijabli interakcije osobe i susjedstva u drugom koraku, model postaje značajan, a postotak objašnjene varijance iznosi 21%. Za razliku od prethodne analize, ovdje je značajan prediktor samo učestalost izlazaka u susjedstvo (ne i duljina života u susjedstvu), pri čemu, očekivano, sudionici koji češće izlaze u susjedstvo, imaju veću funkcionalnu privrženost susjedstvu ($\beta = .42$; $p < .01$). Kada se u trećem koraku uvedu varijable percepcije socio-ekonomske strukture susjedstva, postotak objašnjene varijance značajno se povećava za 8%. Pri tome je značajan prediktor samo percepcija udjela siromašnog stanovništva u susjedstvu, no ne i percepcija heterogenosti susjedstva prema socijalnoj strukturi, što je ponovno u skladu s nalazima prethodno provedene analize varijance. Sudionici koji percipiraju viši postotak siromašnog stanovništva u svom susjedstvu, manje su funkcionalno privrženi susjedstvu, pri čemu je taj doprinos značajno veći nego za emocionalnu privrženost ($\beta = -.30$; $p < .01$). Uvođenje varijable percepcije sigurnosti susjedstva u četvrtom koraku i varijabli socijalne mreže u susjedstvu u petom koraku, ne pridonosi značajno objašnjenju varijance funkcionalne privrženosti. Ukupni model objašnjava 32% varijance kriterijske varijable.

Tablica 6. Rezultati hijerarhijske regresijske analize za predviđanje funkcionalne privrženosti susjedstvu ($N=140$)

PREDIKTORI		1. korak B	2. korak β	3. korak β	4. korak β	5. korak β
Sociodemografske karakteristike pojedinca	Spol	-,06	-,02	-,08	-,07	-,07
	Dob	-,03	-,01	-,04	-,05	-,02
	Obrazovanje oca	,14	,18	,14	,14	,13
	Prihodi	,06	-,03	-,06	-,08	-,08
Interakcija osobe i susjedstva	Duljina života		,04	,03	,02	,01
	Izlasci		,42**	,45**	,45**	,41**
Percepcija socio-ekonomske strukture susjedstva	Heterogenost			-,00	,01	-,01
	Udio siromašnih			-,30**	-,28**	-,26**
Percepcija sigurnosti susjedstva	Sigurnost				,11	,09
Socijalna mreža u susjedstvu	Broj prijatelja					,13
	Broj poznanika					,02
	Ukupni model					
	R^2	,04	,21	,29	,30	,32
	F	1,07	5,10**	5,86**	5,41**	4,65**
	ΔR^2		,17	,08	,01	,01
	ΔF		12,73**	6,65**	1,60	1,16

Napomena. β = standardizirani regresijski koeficijent; R^2 = koeficijent determinacije; F = F-omjer; ΔR^2 = promjena vrijednosti koeficijenta determinacije; ΔF = promjena vrijednosti F-omjera; **= $p < ,01$; *= $p < ,05$

RASPRAVA

Cilj provedenog istraživanja bio je ispitati utjecaj socio-ekonomske strukture susjedstva na privrženost susjedstvu te utvrditi odrednice privrženosti susjedstvu u našoj sredini. Pri tome smo, u skladu s novijim spoznajama iz područja (Williams i sur, 1992; Jorgensen i Stedman, 2001, sve prema Livingstone i sur, 2008), koristili dvodimenzionalni model privrženosti susjedstvu (koji obuhvaća emocionalnu i funkcionalnu privrženost) koji se pokazao informativnijim i opravdanijim. S obzirom na kontradiktorne rezultate dosadašnjih istraživanja, socio-ekonomsku strukturu susjedstva smo operacionalizirali na dva načina – kroz percepciju općeg siromaštva susjedstva, kao i kroz ekonomsku nejednakost njegovih stanovnika.

Sudionike smo kombiniranjem dviju operacionalizacija socio-ekonomske strukture podijelili u tri grupe s obzirom na percipirani sastav susjedstva: heterogeno susjedstvo, homogeno susjedstvo s većim udjelom siromašnih te homogeno susjedstvo s manjim udjelom siromašnih. Rezultati analiza kojima smo provjeravali izolirani efekt socio-ekonomske strukture na privrženost potvrđuju značaj socio-ekonomske strukture za privrženost susjedstvu. Međutim, iz rezultata je moguće zaključiti da je za obje dimenzije privrženosti značajan efekt percipiranog udjela siromašnog stanovništva u susjedstvu, ali ne i efekt percipirane heterogenosti prema socio-ekonomskom statusu. Pri tome su sudionici koji žive u okolini s većim udjelom siromašnih ljudi manje i emocionalno i funkcionalno privrženi svom susjedstvu od sudionika koji žive u okolini s manjim udjelom siromašnih ili onih koji svoje susjedstvo percipiraju heterogenim po pitanju ekonomskog statusa stanovnika.

U idućem koraku zanimalo nas je koliki je utjecaj socio-ekonomske strukture susjedstva sagledan u širem kontekstu. Konkretnije, željeli smo utvrditi relativni doprinos percipiranog udjela siromašnih u susjedstvu kao i ekonomske nejednakosti stanovništva u susjedstvu, kad se u regresijsku jednadžbu uključe i drugi potencijani prediktori. Također smo željeli provjeriti odnos emocionalne i funkcionalne privrženosti susjedstvu te provjeriti predviđaju li ih isti konstrukti. Iako je korelacija između dva oblika privrženosti visoka i sugerira da ćemo se vezanije osjećati za susjedstva u kojima češće boravimo i obratno, korelacije s drugim varijablama upućuju na zaključak da se ipak radi o srodnim, ali ponešto različitim konstruktima. Rezultati provedenih regresijskih analiza pokazuju da odabrani skup prediktora objašnjava nešto više od 30% varijance i emocionalne i funkcionalne privrženosti susjedstvu. Međutim, više je prediktora emocionalne nego funkcionalne privrženosti mjestu što pokazuje da je emocionalna privrženost determinirana s više čimbenika. Za oba kriterija, dakle i za emocionalnu i za funkcionalnu privrženost susjedstvu, ključni prediktor su izlasci u kvartu. Osobe koje češće izlaze u vlastitom susjedstvu ujedno su mu privrženije, odnosno stvaraju jaču vezu i jače osjećaje prema mjestu koje im pruža određene mogućnosti i iskustva te odgovara njihovom stilu života. Za emocionalnu privrženost su još značajni prediktori i osjećaj sigurnosti koju pojedinac ima u svom susjedstvu, duljina života te broj prijatelja u samom susjedstvu, dok je za funkcionalnu privrženost jedini značajan prediktor uz izlaske percipirani udio siromašnih, i to u negativnom smjeru (percipirani veći udio siromašnih povezan je s nižom funkcionalnom privrženosti). Valja napomenuti da, iako se za emocionalnu privrženost udio siromašnih nije pokazao presudnim prediktorom u zadnjem koraku analize, zapravo je utvrđen medijski efekt percepcije sigurnosti susjedstva u odnosu varijabli udjela siromašnog stanovništva u susjedstvu i emocionalne privrženosti susjedstvu. Drugim riječima, percipirani veći udio siromašnih u susjedstvu smanjuje naš osjećaj sigurnosti u tom susjedstvu te preko smanjenog osjećaja sigurnosti dovodi do slabije emocionalne privrženosti susjedstvu.

Na temelju dobivenih rezultata možemo zaključiti da postoji utjecaj socio-ekonomske strukture susjedstva na privrženosti susjedstvu, pri čemu se pokazalo da je percipirani udio siromašnih relevantniji od percipirane heterogenosti susjedstva, te je općenito

relevantniji za funkcionalnu privrženost nego za emocionalnu. On djeluje izravno na smanjenje funkcionalne privrženosti susjedstvu, a preko osjećaja sigurnosti djeluje i na smanjenje emocionalne privrženosti susjedstvu. Što nam ti rezultati govore? Moguće je da susjedstva u kojima živi siromašnije stanovništvo zaista ne obiluju dodatnim sadržajima (primjerice sportskim terenima, parkovima, kafićima, obrtima i sl) što onemogućuje zadovoljavanje nekih životnih potreba i ciljeva u njima. Samim time, stanovnici takvih gradskih četvrti nužno provode manje vremena u njima, ne izlaze i ne druže se u svojoj četvrti, pa su joj i manje privrženi. Percepcija siromaštva u susjedstvu potencijalno nosi sa sobom i dozu opreza zbog očekivanja da je povezana s većom vjerojatnosti napada, pljački i sl. Stoga ne čudi da se stanovnici takvog susjedstva ne vežu pretjerano za njega, ne stvaraju posebne veze i uspomene vezane uz to susjedstvo (jer ni ne izlaze i ne druže se u njemu s prijateljima), nego možda čak razmatraju selidbu ako im se pruži prilika. Naravno, korelacijsko istraživanje poput ovoga ne nudi mogućnost uzročno-posljedičnog zaključivanja te valja povezanost razmotriti i iz drugog ugla. Naime, budući da smo ispitivali percepciju susjedstava, a ne stvarni prosječni socio-ekonomski status neke gradske četvrti u Hrvatskoj (odnosno Zagrebu) moguće je također da ljudi koji nisu vezani uz svoj kvart isti percipiraju siromašnjim i manje sigurnim jer ga i ne poznaju dobro. No, dobivene nalazi nude zanimljive pretpostavke koje bi trebalo provjeriti u budućim istraživanjima.

Ukupno gledano, dobiveni podaci potvrđuju rezultate dobivene i u drugim europskim zemljama. Tako su naši nalazi u skladu s rezultatima istraživanja provedenog u Velikoj Britaniji (Letki, 2008) koje je pokazalo da je upravo nizak status susjedstva (što je tipično za siromašnija susjedstva) ključna odrednica privrženosti susjedstvu. I novija međukulturalna istraživanja pokazuju da je ekonomska nejednakost jedan od ključnih prediktora razlika u socijalnom kapitalu (Gesthuizen, Van Der Meer i Scheepers, 2009). Naše istraživanje dodatno pridonosi spoznajama u ovom području ističući važnost operacionalizacije nejednakosti, odnosno važnosti razlikovanja učinka siromaštva od učinka same heterogenosti ili nejednakosti. Međutim, s obzirom na to da je, kako smo već spomenuli, stanovništvo Hrvatske još uvijek pretežno homogeno po pitanju rase, nacionalnosti i vjerske pripadnosti, rezultati dobiveni u ovom istraživanju ne mogu se analogno prenijeti na, primjerice, etničku ili rasnu heterogenost susjedstva, kao što bi se to možda moglo u nekim zapadno-europskim zemljama, a posebice sjevernoameričkim gradovima. Stoga, iako naši rezultati potvrđuju nalaze stranih istraživanja, potrebno je imati na umu da su oni ipak ograničeni na specifični hrvatski kontekst i da se odnose na nejednakost u pogledu socio-ekonomskog statusa, a ne nužno i druge oblike nejednakosti.

Osim navedenih prednosti, valja spomenuti i određena metodološka ograničenja provedenog istraživanja. To se prije svega odnosi na pitanje veličine i reprezentativnosti uzorka. Studentska populacija koju smo zahvatili našim uzorkom je za većinu istraživanja u ovoj domeni ipak relativno ograničavajuća: kako je riječ o specifičnoj društvenoj skupini (slabije zastupljenoj u ukupnoj populaciji) pretežno iznadprosječnog socio-ekonomskog statusa, naše rezultate ne možemo generalizirati na opću populaciju. Interpretaciju naših rezultata trebalo bi prvenstveno vezati uz visoko-obrazovane populacije, natprosječno

visokih primanja, kakvi su sudionici u našem uzorku te bi rezultate trebalo provjeriti na reprezentativnom uzorku kako bi zaključci bili pouzdaniji i valjaniji. Bilo bi posebno zanimljivo utvrditi kakvi bi se rezultati dobili na sudionicima niskog socio-ekonomskog statusa. Moguće je da bi oni drugačije percipirali isto susjedstvo te da bi i privrženost susjedstvu kod njih bila drugačija. Buduća istraživanja trebala bi uključiti i podatke o samom susjedstvu u kojem sudionici žive kako bi se njihovi rezultati mogli povezati s obilježjima samog susjedstva te kako bi se ispitalo u kojoj mjeri percepcija susjedstva ovisi o stvarnim obilježjima tog susjedstva (sadržajima koje nudi, ali i tome radi li se o središnjim ili rubnim naseljima/susjedstvima te urbanizacijskim procesima koji ih definiraju), odnosno koliko je oblikovana karakteristikama pojedinaca (npr. socio-ekonomskim statusom). Uz to, važno je napomenuti kako se za sudjelovanje u ovom istraživanju nije zahtijevala pripadnost susjedstvu s trajnom adresom stanovanja te je za pretpostaviti da su u uzorku sudjelovali i studenti pristigli iz drugih dijelova zemlje koji privremeno borave u zagrebačkim susjedstvima. To je svakako moglo utjecati na rezultate, iako je duljina života u susjedstvu uzeta u obzir, ali budući da prilikom anketiranja nije diferencirana razlika među njima ne možemo znati koliko su ustvari njihovi odgovori različiti u smislu privrženosti susjedstvu. Nadalje, buduća istraživanja u ovom području trebala bi se dalje usmjeriti na otkrivanje prediktora privrženosti mjestu budući da varijanca privrženosti susjedstvu nije u potpunosti objašnjena skupom prediktora odabranim u ovom istraživanju. Pri tome je važno uzeti u obzir dokazanu važnost šireg društvenog konteksta. Specifično, smatramo relevantnim ispitati sklonost migracijama u određenom društvu, odnosno očekivanu vjerojatnost preseljenja, budući da je to čimbenik koji bi mogao djelovati na želju da se osoba veže uz neko mjesto. Na sličan način relevantan je i podatak o tome je li nekretnina u kojoj sudionik istraživanja živi u njegovu vlasništvu (što bi upućivalo i na trajniju vezanost uz susjedstvo). U ovom istraživanju nismo zahvatili ni obiteljski status sudionika te imaju li djecu, a za očekivati je da sudionici s malom djecom više vremena provode u svom susjedstvu, bolje ga poznaju, vežu neke važne trenutke uz to susjedstvo te su mu možda stoga i privrženiji. Nadalje, većina istraživanja u ovom području ispituje konstrukte isključivo kvantitativnim anketnim pristupom, zanemarujući kvalitativne podatke. Smatramo kako bi istraživanje na reprezentativnom uzorku stanovnika različitih gradskih kvartova (ili čak različitih gradova) uz analizu samih četvrti (konkretnih sadržaja koje nudi, strukturu stanovništva, udio siromašnih itd.) omogućili potpuniji uvid u konstrukt privrženosti susjedstvu i njegove odrednice. Posebno bi bilo korisno tražiti podatak o tome u kojem susjedstvu sudionici žive kako bi se dobilo skalu tzv. poželjnijih ili manje poželjnih susjedstava odnosno dijelova grada.

ZAKLJUČAK

Cilj istraživanja bio je provjeriti utjecaj socio-ekonomske strukture susjedstva na privrženost susjedstvu te utvrditi odrednice privrženosti susjedstvu u našoj sredini. Također smo nastojali izbjeći neke metodološke nedostatke ranijih istraživanja u području te smo uključili dvodimenzionalnu mjeru privrženosti koja uključuje i afektivnu i bihevi-

oralnu komponentu te smo ekonomsku heterogenost susjedstva operacionalizirali dvojako: kroz percipirani udio siromašnog stanovništva te kroz percipiranu ekonomsku nejednakost njegovih stanovnika.

Rezultati analiza kojima smo provjeravali izolirani efekt socio-ekonomske strukture susjedstva na privrženost potvrđuju značaj socio-ekonomske strukture susjedstva za privrženost susjedstvu. Međutim, iz rezultata je moguće zaključiti da je za obje dimenzije privrženosti značajan efekt percipiranog udjela siromašnog stanovništva u susjedstvu, ali ne i efekt percipirane heterogenosti prema socio-ekonomskom statusu. Pri tome su sudionici koji žive u okolini s većim udjelom siromašnih ljudi manje i emocionalno i funkcionalno privrženi svom susjedstvu od sudionika koji žive u okolini s manjim udjelom siromašnih ili onih koji svoje susjedstvo percipiraju heterogenim po pitanju ekonomskog statusa stanovnika.

Rezultati provedenih regresijskih analiza pokazuju da odabrani skup prediktora objašnjava nešto više od 30% varijance i emocionalne i funkcionalne privrženosti susjedstvu. Za oba kriterija, dakle i za emocionalnu i za funkcionalnu privrženost susjedstvu, ključni prediktor su izlasci u kvartu pri čemu su osobe koje češće izlaze u vlastitom susjedstvu ujedno istom i privrženije. Za emocionalnu privrženost su još značajni prediktori i osjećaj sigurnosti koju pojedinac ima u svom susjedstvu, duljina života te broj prijatelja u samom susjedstvu, dok je za funkcionalnu privrženost jedini značajan prediktor uz izlasci percipirani udio siromašnih, i to u negativnom smjeru. No, valja napomenuti da je utvrđen medijacijski efekt percepcije sigurnosti susjedstva u odnosu varijabli udjela siromašnog stanovništva u susjedstvu i emocionalne privrženosti susjedstvu.

Na temelju dobivenih rezultata možemo zaključiti da socio-ekonomska struktura susjedstva utječe na privrženost susjedstvu. Pokazalo se da je percipirani udio siromašnih relevantniji od percipirane heterogenosti susjedstva, te da djeluje izravno na smanjenje funkcionalne privrženosti susjedstvu, a preko osjećaja sigurnosti djeluje i na smanjenje emocionalne privrženosti susjedstvu.

LITERATURA

- Adams, R.E. (1992). A Tale of Two Cities: Community Sentiments and Community Evaluation in Indianapolis and Pittsburgh. *Sociological Focus*, 25(3): 217-240.
- Alesina, A., Ferrara, E.L. (2000). Participation in Heterogeneous Communities. *Quarterly Journal of Economics*, 115(3): 847-904.
- Alesina, A., Ferrara, E.L. (2002). Who trusts others? *Journal of Public Economics*, 85: 207-234.
- Altman, I., Low, S. (1992). *Place Attachment*. New York: Plenum.
- Babić, D. (2006). Prijeratno, ratno i poslijeratno hrvatsko-srpsko susjedstvo u lokalnim zajednicama. *Sociologija sela*, 44/174(4): 417-437
- Baron, R.M., Kenny, D.A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6): 1173-1182.

- Barrett A.L., Oropesa, R.S, Kanan J.W. (1994). Neighbourhood Context and Residential Mobility. *Demography*, 31(2): 249-270.
- Cantle, T. (2001). *Community Cohesion: A Report of the Independent Review Team*. London: Home Office.
- Chaskin, R.J. (1998). Neighborhood as a unit of planning and action: A heuristic approach. *The Journal of Planning Literature*, 13(1): 11-30.
- Cheong, P.H., Edwards, R., Goulbourne, H., Solomos, J. (2007). Immigration, Social Cohesion and Social Capital: A Critical Review. *Critical Social Policy*, 27(1): 24-49.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Costa, D.L., Kahn, M.E. (2003), Civic Engagement and Community Heterogeneity: An Economist's Perspective. *Perspectives on Politics*, 1: 103-11
- Coulton, C.J., Korbin, J., Chan, T., Su, M. (2001). Mapping Residents' Perceptions of Neighborhood Boundaries: A Methodological Note. *American Journal of Community Psychology*, 29(2): 371-383.
- Denham, J. (2001). *Building Cohesive Communities. A Report of the Ministerial Group on Public Order and Community Cohesion*. London: Home Office.
- Forrest, R.S., Kearns, A. (2001). Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood. *Urban Studies*, 38(12): 2125-2143.
- Gesthuizen, M., Van der Meer, T., Scheepers, P. (2009). Ethnic Diversity and Social Capital in Europe: Tests of Putnam's Thesis in European Countries. *Scandinavian Political Studies*, 32: 121-142.
- Gijsberts, M., van der Meer, T., Dagevos, J. (2011). 'Hunkering Down' in Multi-Ethnic Neighbourhoods? The Effects of Ethnic Diversity on Dimensions of Social Cohesion. *European Sociological Review*, 28(4): 527-537.
- Giuliani, M.V. (2003) Theory of attachment and place attachment, U: Bonnes, M., Lee, T. Bonainto, M. (Ur.) *Psychological Theories for Environmental Issues*, str. 137-170. Aldershot: Ashgate
- Górny, A., Toruńczyk-Ruiz, S. (2013). Neighbourhood Attachment in Ethnically Diverse Areas: The Role of Interethnic Ties. *Urban studies*, 51(5): 1000-1018. doi:10.1177/0042098013494418
- Greif, M.J. (2009). Neighborhood Attachment in the Multiethnic Metropolis. *City and Community*, 8(1), pp.27-45.
- Guest, A.M., Lee, B.A. (1984). How urbanites define their neighborhoods. *Population & Environment: Behavioral & Social Issues*, 7: 32-56.
- Herting, J.R., Guest, A.M. (1985). Components of Satisfaction with Local Areas in the Metropolis. *The Sociological Quarterly*, 26 (1): 99-115.
- Jorgensen, B.S., Stedman, R.C. (2001) Sense of place as an attitude: Lakeshore owners attitudes toward their properties. *Journal of Environmental Psychology*, 21: 233-248.
- Kasarda, J.D., Janowitz, M. (1974) Community attachment in mass society. *American Sociological Review*, 39: 328-339.
- Kearns, A., Parkinson, M. (2001). The significance of neighbourhood. *Urban Studies*, 38(12): 2103-2110.

- Kohlbacher, J., Reeger, U., Schnell, P. (2012). *Neighbourhood Embeddedness and Social Coexistence. Immigrants and Natives in three urban settings in Vienna*. Vienna: Austrian Academy of Sciences Press.
- Korpela, K.M. (1989). Place identity as a product of environmental self regulation. *Journal of Environmental Psychology*, 9: 241-256.
- Letki, N. (2008) Does Diversity Erode Social Cohesion? Social Capital and Race in British Neighbourhoods. *Political Studies*, 56(1): 99–126.
- Li, M., Frieze, I.H., Horvat, J., Mijoč, J., Olson, J.E. (2012). Reasons for Leaving Home: Comparing Predictors of Wanting to Migrate and Travel in Croatian Undergraduates. *Migracijske i etničke teme*, 28 (1): 7-27.
- Li, Y., Pickles, A., Savage, M. (2005). Social Capital and Social Trust in Britain the late 1990s. *European Sociological Review*, 21: 109-23.
- Livingstone, M., Bailey, N., Kearns, A. (2008). *People's attachment to place – The influence of neighbourhood deprivation*. Glasgow University: Chartered Institute of Housing/ Joseph Rowntree Foundation.
- Lovejoy, K., Handy, S., Mokhtarian, P. (2010). Neighborhood satisfaction in suburban versus traditional environments: An evaluation of contributing characteristics in eight California neighborhoods. *Landscape and Urban Planning*, 97 (1): 37-48.
- Marschall, M.J., Stolle, D. (2004). Race in the City: Neighborhood Context and the Development of Generalized Trust. *Political Behavior*, 26: 125-53.
- McGhee, D., (2003). Moving to our common ground. A critical examination of community cohesion discourse in twenty-first century Britain. *The Sociological Review*, 51: 376-404.
- Mišetić, A. (2006). Koncept povezanosti s mjestom i sekundarno stanovanje. *Društvena istraživanja*, 1-2: 27-42.
- Oliver, J. E., Mandelberg, T. (2000). Reconsidering the Environmental Determinants of White Racial Attitudes. *American Journal of Political Science*, 44: 574-589.
- Oliver, J.E., Wong, J. (2003). Intergroup Prejudice in Multiethnic Settings. *American Journal of Political Science*, 47(4): 567-582.
- Pacione, M. (1982). The use of objective and subjective measures of quality of life in human geography. *Progress in Human Geography*, 6 (4): 494-514.
- Park, R.E., Burgess, E.W., McKenzie, R.D., Wirth, L. (1925). *The City*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Putnam, R.D. (1996). Who Killed Civic America?. *Prospect*, 7: 66-72.
- Putnam, R.D. (2007). E Pluribus Unum: Civic Engagement in a Diverse and Changing Society. *Scandinavian Political Studies*, 30(2): 137-174.
- Riger, S., Lavrakas, P.J. (1981). Community Ties: Patterns of Attachment and Social Interaction in Urban Neighborhoods. *American Journal of Community Psychology*, 9(1): 55-66.
- Rogić, I., Lamza-Posavec, V., Klemenčić, M., Kovačević Pašalić R. (1996.). *Rijeka: baština za budućnost*. Grad Rijeka.
- Ross, C.E., Mirowsky, J., Pribesh, S. (2001). Powerlessness and the Amplification of Threat: Neighborhood Disadvantage, Disorder, and Mistrust. *American Sociological Review*, 66: 568-91.

- Rubinstein, R.L., Parmlee, P.A. (1992). Attachment to place and the representation of the life course by the elderly, U: Altman, I. Low, S.M. (ur.) *Place Attachment*. London: Plenum Press.
- Sampson, R., Groves, W.B. (1989). Community Structure and Crime: Testing Social Disorganisation Theory. *American Journal of Sociology*, 94: 774-802.
- Sampson, R., Raudenbush, S.W., Earls, F. (1997). Neighborhoods and violent crime: a multilevel study of collective efficacy, *Science*, 277: 918-24.
- Schönwälder, K., Vertovec, S., Petermann, S., Hüttermann, J., Schmitt, T., ..., Stolle, D. (2010). *Diversity and contact project questionnaire. English version*. Dostupno na http://www.mmg.mpg.de/fileadmin/user_upload/Pdf/Questionnaire_English_2010.pdf
- Seferagić, D. (1988). *Kvaliteta života i nova stambena naselja*. Zagreb: Sociološko društvo Hrvatske.
- Semyonov, M., Raijman, R., Tov, A. Y., Schmidt, P. (2004). Population Size, Perceived Threat and Exclusion: A Multiple Indicator Analysis of Attitudes toward Foreigners in Germany. *Social Science Research*, 33: 681-701.
- Sirgy, M.J., Cornwell, T. (2002). How Neighborhood Features Affect Quality Of Life. *Social Indicators Research*, 59(1): 79-114.
- Slavuj, L. (2012). Evaluacija kvalitete urbanoga susjedstva – prednosti i nedostaci neposrednoga životnog prostora. *Sociologija i Prostor*, 50(2): 183-201.
- Suttles, G.D. (1972). *The Social Construction of Communities*. Chicago: University of Chicago Press.
- Svirčić Gotovac, A. (2006). Kvaliteta stanovanja u mreži naselja Hrvatske. *Sociologija sela*, 44, 171(1): 105-127.
- Theodori, G.L. (2001). Examining the Effects of Community Satisfaction and Attachment on Individual Well-Being. *Rural Sociology*, 66(4): 618-628.
- Twigger-Ross, C., Uzzell, D. (1996). Place and Identity Processes. *Journal of Environmental Psychology*, 16: 205-220.
- Williams, D. R., Patterson, M. E., Roggenbuck, J. W., Watson, A. E. (1992). Beyond the Commodity Metaphor: Examining Emotional and Symbolic Attachment to Place. *Leisure Sciences*, 14: 29-46.
- Williams, D. R., Vaske, J. J. (2003). The measurement of place attachment: Validity and generalizability of a psychometric approach. *Forest Science*, 49, 830-840.
- Winkel, G. (1981). The perception of neighbourhood change, U: Jarvey, J. (ur.) *Cognition and Social Behaviour and the Environment*. New York: Erlbaum.
- Woolever, C. (1992) A contextual approach to neighbourhood attachment, *Urban Studies*, 29(1): 99-116.
- Wu, F. (2012). Neighborhood attachment, social participation, and willingness to stay in China's low-income communities. *Urban Affairs Review*, 48(4): 547-570.

INFLUENCE OF NEIGHBORHOOD SOCIO-ECONOMIC STATUS ON NEIGHBORHOOD ATTACHMENT

Margareta Jelić and Ajana Löw Stanić

Summary

Recent research show that an individual's attachment to a certain physical environment leads to a number of positive outcomes for that individual, as well as for their surroundings. Therefore, an increasing number of researchers have started to take a closer look at social determinants of place attachment. Recent US research reveal that population ethnic/race homogeneity is positively related to their place attachment. However, some European research argue that these results are context dependant – in the European context, for example, economic inequality, i.e. low socio-economic status of a place, can be a determining factor in place attachment.

In this research, we examined these contradictory findings within the context of Croatia, i.e. we studied the influence of neighborhood socio-economic status on neighborhood attachment, as well as social determinants of neighborhood attachment related to specific Croatian cultural context. Emotional and functional neighborhood attachment were examined, while the operationalization of neighborhood socio-economic status was two-fold: the perception of the number of the poor in the neighborhood, and the perception of neighborhood economic heterogeneity.

The results reveal an influence of neighborhood socio-economic status on neighborhood attachment. The perceived number of the poor proved to be a more relevant predictor than the perceived neighborhood socio-economic heterogeneity – it is directly related to a decrease in functional neighborhood attachment and, indirectly (through feeling of safety) to emotional neighborhood attachment. The results also show that an important predictor of both functional and emotional neighborhood attachment is the frequency of visits to the neighborhood. Additionally, significant predictors of emotional attachment are feeling of safety, the number of years spent in the neighborhood, as well as the number of neighborhood friends. The only additional significant negative predictor of functional attachment is the perceived number of poor people in the neighborhood.

Key words: *place attachment, emotional neighborhood attachment, functional neighborhood attachment, neighborhood socio-economic heterogeneity*

EFFEKT DER SOZIO-ÖKONOMISCHEN STRUKTUR DER NACHBARSCHAFT AUF DIE BINDUNG AN DIE NACHBARSCHAFT

Margareta Jelić und Ajana Löw Stanić

Zusammenfassung

Rezente Forschung in der Welt zeigt, dass die Bindung an eine physische Umgebung mit einer Reihe von Vorteilen verbunden ist, sowohl für den Einzelnen, als auch für die Umgebung, an die er gebunden ist. Deshalb wenden sich die Forscher immer mehr zur Forschung von Determinanten der Ortsbindung. Die neueren amerikanischen Forschungsergebnisse zeigen, dass für die Ortsanbindung die ethnische bzw. die Rassenhomogenität der Ortsbewohner wichtig ist. Die in Europa durchgeführte Forschung lässt jedoch schließen, dass dies vom Kontext abhängig ist, und dass im europäischen Kontext oft die ökonomische Ungleichheit bzw. ein niedriger sozioökonomischer Stand eines Ortes der Schlüsselfaktor für die Ortsbindung ist. In unserer Forschung haben wir die widersprüchlichen Ergebnisse im kroatischen Kontext geprüft, bzw. wir haben den Effekt der sozioökonomischen Struktur der Nachbarschaft auf die Bindung an die Nachbarschaft geprüft und die Determinanten der Nachbarschaftsbindung in unserer Kultur festgestellt. Dabei haben wir die emotionale und die funktionale Bindung in Betracht gezogen und die sozioökonomische Struktur der Nachbarschaft auf zweierlei Arten operationalisiert – durch die Perzeption des Anteils von Armen in der Nachbarschaft und durch die Perzeption der ökonomischen Heterogenität der Nachbarschaft. Auf Grund der Ergebnisse können wir schließen, dass ein Effekt der sozioökonomischen Struktur der Nachbarschaft auf die Bindung an die Nachbarschaft besteht. Es hat sich gezeigt, dass der perzipierte Anteil von Armen relevanter ist als die perzipierte sozioökonomische Heterogenität der Nachbarschaft und dass sich dies direkt auf die Verminderung der funktionalen (und durch das Gefühl der Sicherheit auch der emotionalen) Bindung an die Nachbarschaft auswirkt. Resultate zeigen auch, dass der wichtigste Prädiktor für die emotionale und die funktionale Bindung an die Nachbarschaft die Häufigkeit des Ausgehens im Stadtviertel ist. Zur emotionalen Bindung sind bedeutende Prädiktoren auch das Sicherheitsgefühl, die Lebensdauer und die Anzahl der Freunde in der Nachbarschaft, während für die funktionale Bindung der einzige bedeutende Prädiktor (neben Ausgehen) der perzipierte Anteil von Armen ist, usw. in einer negativen Richtung.

Schlüsselwörter: *Ortsbindung, emotionale und funktionale Nachbarschaftsbindung, sozioökonomische Heterogenität der Nachbarschaft*